

ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Роман Савченко,

*к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту*

Житомирський національний агроекологічний університет

Постановка проблеми. Управлінський контроль, як система, повинен виконувати одну або декілька функцій періодично або ж перманентно. Підприємство має розуміти зміст елементів управлінського контролю, перш ніж організувати та запроваджувати в практичну діяльність цю систему. Елементи управлінського контролю - це саме ті фактори, що будуть відображати його економічний зміст в цілому, а також окремих складових цієї системи.

Аналіз останніх досліджень. Проблемами розвитку теоретичних аспектів та розв'язанням практичних проблем управлінського контролю займалися ряд зарубіжних та вітчизняних вчених, а саме: Р. Адамс, В. Андрєєва, А. Арєнс,

І. Белобжецький, О. Бородкін, Н. Брехун, В. Бурцев, Ф. Бутинць, Б. Валуєв, А. Герасимович, О. Деменіна, Є. Калюга, А. Кармінський, Г. Кірейцев, М. Корінко, М. Кужельний, А. Кузьмінський, Дж. Лоббек, Дж. Монтгомері, Л. Нападівська, І. Пилипенко, Дж. Робертсон, В. Суйц, М. Чумаченко, В. Шевчук, А. Шеремет, Ю. Цаль-Цалко, А. Яругова та інші. Проте поза увагою залишилися дослідження щодо визначення принципів функціонування системи управлінського контролю.

Виклад основного матеріалу. Елементи управлінського контролю є важливими компонентами системи, що визначає цілі, сутність і процедури контролю. Його складові включають конкретні об'єкти системи, що відображають рівні управління, види діяльності та їх взаємозв'язки. Процедури управлінського контролю є засобами, завдяки яким реалізовується призначення контролю. При організації та реалізації управлінського контролю підприємство повинно дотримуватися таких основних принципів (таб. 1):

В той же час необхідно зазначити, що підприємство має враховувати такі вимоги сьогодення:

1. Орієнтація на людину. Саме людина є найбільш важливим активом організації. У практиці управління та управлінського контролю суб'єктивні ініціативи людей слід розглядати в аспектах структури управління, організаційної структури, керівництва та відповідальності і т.д.

2. Об'єктивні критерії. При їх визначенні слід враховувати дію різних факторів, зокрема таких як: історичні показники, виробничі характеристики та цілі підприємства. Необхідним є також врахування взаємозв'язку організаційних цілей і діяльності контролерів на підприємстві.

3. Ефективність управління та контролю. Управлінський контроль вимагає не тільки підтримання бажаного рівня ефективності господарської діяльності підприємства. Він повинен забезпечувати ефективність функціонування власне самої системи контролю, тобто менше інвестицій (нижча вартість), але більше вигоди. Підприємство має контролювати вартість управлінського контролю і уникати виникнення ситуацій за яких вартість управлінського контролю буде вища, ніж одержані вигоди.

Принципи функціонування системи управлінського контролю

№	Назва принципу	Економічний зміст
1	Принцип планування	об'єктом управлінського контролю підприємства має виступати вся сукупність господарських операцій в частині досягнення планових показників
2	Принцип придатності	управлінський контроль має брати до уваги характеристики організаційної структури підприємства, методологічного інструментарію, процедур контролю та проводити необхідні корегувальні дії співставні різним обставинам
3	Принцип суттєвості (критична точка)	увага суб'єктів управлінського контролю підприємства має бути в основному зосереджена на ключових (значимих) питаннях при ігноруванні незначних (менш важливих) питань, які не мають вагомому впливу на досягнення організаційних цілей суб'єкта господарювання
4	Принцип управління тенденцією	система управлінського контролю має виявляти проблемні питання та потенційні загрози в ході проведення аналізу історичних даних і поточного стану діяльності суб'єкта господарювання, а вже потім контролювати відповідні заходи з метою запобігання їх повторенню
5	Принцип винятку	суб'єкти управлінського контролю мають звертати увагу на факти виникнення специфічних, непритаманних підприємству господарських ситуацій при здійсненні діяльності, що виникли та можуть виникнути повторно
6	Принцип превентивності контролю	підприємство повинно використовувати превентивні контрольні заходи, шляхом поліпшення якості управління суб'єктом господарювання. Превентивний принцип контролю підкреслює необхідність проведення навчання та підвищення кваліфікації осіб, відповідальних за організацію та функціонування управлінського контролю, а отже має ключове значення

4. Гнучкість. Системи управління та управлінського контролю вимагають того, щоб цілі, стандарти, критерії, а також режими управлінського контролю були узгоджені з контрольним середовищем, а також мали право на існування ініціативи та творчі зусилля персоналу.

5. Керованість. Передбачається, що суб'єкт управлінського контролю повинен гармонізуватися із об'єктом контролю. При цьому саме керованість спонукає працювати систему оперативно та більш ефективно.

6. Комплексність. Управлінський контроль є повністю інтегрованою системою. Елементи, процедури, зміст та ієрархія управлінського контролю корелюються один з одним. Підприємство має зважати на це в процесі проектування, впровадження і експлуатації системи управлінського контролю.

Висновки. На підприємстві задля забезпечення ефективності організації та функціонування системи управлінського контролю, повинні бути виокремлені принципи контролю, розроблені конкретні плани та вимоги до нього, встановлені стандарти контролю та його процедури, а також окреслені вимоги до суб'єктів контролю в ході використання цих принципів на різних рівнях.

Список використаної літератури

1. Merchant K.A. Management control systems: performance measurement, evaluation and incentives / K.A. Merchant, W.A. Vander Stede. – Pearson Education, 2007. – 368 p.
2. Гуцайлюк З.В. Економічний контроль і контрольна функція бухгалтерського обліку[Електронний ресурс] / З.В. Гуцайлюк. – Електрон. дані. – Lviv Polytechnic National University Institutional Repository, 2011. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/16495/1/273-Gucajljuk-465-466.pdf>.
3. Davia Howard R. Accountant's Guide to Fraud Detection and Control / Davia Howard R. // John Wiley & Sons, inc.–New York. – 2000. – 368 p.
4. Maciariello J. A. Management Control Systems / Joseph A. Maciariello. – USA, 1984. – 337 p.
5. Савченко Р. О. Елементи системи управлінського контролю / Р. О. Савченко // Економіка та держава. – 2016. – №6. – С. 48–52.